

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marți, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătatate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47,
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nerancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful român”,

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe anul 1880 cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foiei.

Banii de prenumerațiune se trimt mai cu înlesnire prin asigurațiune postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumărătorului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime să fie scrise bine, ca să se poată avea cetă.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfîrșese cu ultima Martie 1880 a'și înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie espeditura silită a sista sau a întârzița cu espedarea foiei*). Acei on. dd., cari prenumără de nou, să nu întârzițe, pentru ca editura să se poată orienta cu tipariul exemplarelor.

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

*) O înlesnire foarte mare în expedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Conferența agrarie.

Sibiu, 24 Martie.

Dela apelul nostru din urmă (în nr. 29 din 8 Martie a. c.) către juriscunștii noștri români în afacerea regulării proprietății din Transilvania și unele din părțile adnece au urmat conferența din Cluj, despre care am raportat în nrul nostru 33. De atunci a mai urmat convocarea juristilor români, publicată în Nr. 34, prin care dl. avocat Dr. I. Raț convoacă pe duminică din 30 Martie (11 Aprilie n.) la Sibiu o conferență în afacerea sus numită, în carea are a se debate un memorandum privitoriu la regularea proprietății din Transilvania și a unei părți din fostele părți adnece propuse dietei Ungariei printr-o lege, a cărei proiect este deja publicat.

Ținem că este de prisos de a mai accentua momentuositatea acestei conferențe și prin urmare de prisos de a atrage în deosebi atențiunea juristilor români asupra impregiurării, cât este de necesariu ca să participe la conferență cât de mulți juristi Români spre a aduce o adevărată lumină asupra acestuinei, cu care stă în legătură strînsă existența a milioane de Români. Dacă timpurile cele vitrege, când poporul nostru remăsese pe mîna sorții și a proprietarilor, pe atunci posesori feudali, au păstrat totuși câte un petec de pămînt pentru țeranul român espatriat în patria sa, oare astăzi, când poporul acesta călcat în picioare de vicisitudinile timpurilor, din crunta sa sudoare a crescut sute de bărbați, cari cu știința lor sînt în stare a'și face un serviciu de apărare și când pentru popor mai luptă cel puțin teoriile de drept din secolul nostru, se remăna cu totul pus la dispozițiunea opresorilor sei de odinioară? Noi așa credem, că și cel mai de-

părtat jurist român și-a ațintit toată atențiunea asupra țilei memorabile de 30 Martie (11 Aprilie n.) și fie-care nu va întârzița a alerga la conferența, în care are să se desbată și trazeze de substratul existenței poporului din care face parte.

Impregiurarea că pozițiunea celor ce au să aperse în cestiunea agrarie pusă de guvern la ordinea țilei, este foarte grea, nu va escusa pe nici unul din acei ce s'ar retrage dela ocașiunea ce a oferit-o conferența prelabila din Cluj, sau s'ar arăta nepăsători către conferență. Tocmai greutatea aceasta, atînsă și cu altă ocașiune din parte-ne, îndatoresce pe toate puterile noastre ca să vină și să cerce a face tot ce este cu puțință spre a delătura un reu, care este mai mare decât toate relele câte s'au ivit în lupta noastră pentru existență până acum.

Contrarii lucră de mult. Ei au pus toate în mișcare pentru a provoca o lege, prin care țeranul nostru să fie adus într-o situațiune, din care să poată perde și cel din urmă teren al existenței sale.

Ei bine, aici nu vin cestiuni politice în joc, cel puțin în prima linie nu. Vin cestiuni de drept. Și într-un stat, în care trebuie să se respecte dreptul dacă nu din alt motiv, din cel al reputațiunii sale în afară, juriscunștii noștri oare să nu imiteze pe adversarii noștri cel puțin în momentele supreme și să nu vină spre a-și da consiliile lor în interesul părinților și fraților lor și în interesul lor propriu?

Așteptăm dar să vedem o adunare numeroasă și respectabilă de juristi români, adunați la Sibiu în conferența agrarie!

Nu ne întindem de astădată mai departe asupra acestei cestiuni, pentru că așteptăm ca cea ce am mai avă de țis să o îndeplinească aceia, căror le-am concretă una dintre cele mai momentoase cauze ale poporului nostru.

Revista politică.

Sibiu, în 24 Martie.

Cestiunea limbei joacă un rol însemnat dincoace și dincolo de Laita. Și de o parte și de cealaltă de astădată e vorba numai de limba hegemonilor din ambe jumătățile monarchiei. Luerul stă așa. Maghiarii în zelul lor de a-și asigura domnia esclusivă a limbei lor în toată Ungaria, au tăbărit acum și asupra celei nemțesci. Nu o mai suferă nici pe aceasta nici în templul Thaliei, în teatre. De aceea se nu ne mirăm, dacă într-o zi ne va veni diariul „Pester Lloyd”, sau alte diare nemțesci din Budapesta, tipărite în limba maghiară.

Denegarea conexiunii teatrului nemțesc din Budapesta a causat mare bucurie în presa maghiară și mare supărare în presa vieneză. La atăta tot nu credeau Nemții din Cislaiania, că au să vină trebile, încât colegii lor în supremațiune din Translaiania să le esileze în așa chip și formă limba din statul de sub stăpânirea lor maghiară. Cislaianii mai au însă și alt necăz în

timpul de față. Ei se tem de slavizarea Cislaianiei în urma concesionilor, ce face guvernul de acolo limbilor slavice. Ar face acum bucurio cu toate limbile din ținuturile lor cum fac Maghiarii cu naționalitățile nemaghiare din Ungaria, dar atunci își taie creanga de sub picioare și nu mai au cuvînt de a apăra pe Nemții lor din Ungaria.

Alegerile din Engliera se discută cu viu interes atît în Cis — cât și în Translaiania. Victoria liberalilor după scriile de până acum este necontestabilă. Ei întrec cu 70 de voturi pe conservativi. Deducțiunile din victoria aceasta sînt că vor aduce o schimbare mare politică în ceea ce privește orientul Europei și în urmă Europa întreagă.

„D. Ztg.” din Viena, provocându-se la politica lui Hartington, un corifeu al liberalilor englezi, țice că aceea culminează în cuvintele: „Orientul se fie al popoarelor orientale.” Programa aceasta sterge tot receptul tratatului din Berlin de politica de ocupațiune și aneiesiune și exprimă temerea de o „Bosnie irredentă”, lângă „Italia irredentă” îndată ce în London se va constitui un guvern Hartington-Granville. „D. Ztg.” recomandă în impregiurări de aceste cea mai strînsă alipire către Germania, dar aduce totodată cu neplăcere de faimele despre o rîcire a relațiunilor dintre Viena și Berlin, pe cari oficioasele noastre nu le pot desmînji din destul.

În „National-Zeitung” din Berlin cetim următoarele:

Se pare că misiunea dlui Brătianu în Berlin ar fi avut succes, căci reprezentanții Români din străinătate, cari până acum nu voiau să scie nimic despre planul de a ridica România la rangul de regat încep să măturisească existența acestui plan.

Să tem însă — nu fără cuvînt — de opunerea Rusiei, care după cum s'au aflat din sondări confidențiale, s'ar ține până acum într-o atitudine feritoare. Principele Carol nu e persoana grata, adevă nu e bine vîțut la curtea din San-Petersburg, din cauze deosebite, din cari deja această una ar fi de ajuns, că politica română are în timpul de față o atitudine de prietenie ostentativă cu Austria. Adevărat că ridicarea României în genere nu se prea potrivește în cadrul politicii balcanice a Rusiei, afară dar dacă și Bulgaria s'ar ridica la rangul de regat, pentru a da o impresie internațională parității rasei romanice cu cea slavă la Dunărea de jos. Fiindcă însă aceasta ar include o schimbare, formală cel puțin, a tratatului dela Berlin, abia ne putem închipui, că puterile s'ar învoi cu o asemenea procedere; pentru România se nasece apoi întrebarea, dacă s'ar plăti o schimbare de formă a poziției sale internaționale, când un vecin puternic n'ar voi s'o recunoască. D. Brătianu nu și-a manifestat până acum intențiunea de a atinge și Petersburgul în călătoria sa de misiune; după toată probabilitatea a făcut din capul locului abstracție de aceasta.

Proiect de lege despre instrucțiunea în gimnasii și în școlile reale.

(Urmare).

§. 16. Aceia, cari doresc să treacă dintr'un gimnasiu public și dintr'o școală reală publică într'un institut corespondent oregen, au să dovedească printr'un testimoniu dela institutul, în care au fost mai înainte, că au absolvat clasa precedentă cel puțin cu un succes suficient în toate obiectele de învățămînt obligate.

§. 17. Cine dorește a fi primit dintr'un gimnasiu public sau dintr'o școală civilă într'o școală reală, de asemenea cine dorește să treacă dintr'o școală reală, sau dintr'o școală civilă într'un gimnasiu, este îndatorat a depune un examen de primire din obiectele de învățămînt, care nu sînt obligate în institutul din care voiesce se iese, dar sînt obligate în institutul, în care dorește să treacă.

§. 19. Esamenul de primire și severișese corpul profesoral al aceluși institut, în care dorește elevul să fie primit. Aceiași corp profesoral hotărăsește și asupra primirii.

Pentru esamenul de primire nu se solvesce nici o tacsă.

§. 20. Trecerea dintr'un institut într'altul poate avă loc de regulă numai la începutul anului școlastic.

În casuri excepționale ministrul de culte și instrucțiune poate să încuviințeze trecerea și în decursul anului școlastic.

§. 21. Dintr'o clasă inferioară al aceluiași institut în clasa superioară ulterioară poate să între numai acel scolaru, care a obținut din fie care obiect de învățămînt cel puțin o clasificatiune suficientă.

Pentru îndreptarea unei clasificatiuni nesuficiente din obiectele de învățămînt printr'un examen ce va trebui să se depună cu începutul anului școlastic mai de aproape se poate da încuviințarea de corpul profesoral, ear pentru îndreptarea din două obiecte de ministrul de culte și instrucțiune.

Cine n'ia corespons în mai multe decât două obiecte, trebuie îndrumat să rețiască clasa.

Esamenul decursiv de îndreptare se va ține de regulă la acel institut de învățămînt, unde scolaru a primit nota de nesuficiență. În casuri excepționale ministrul de culte și instrucțiune poate să încuviințeze depunerea esamenului decursiv la alt institut.

Pentru absolvarea a doi ani școlastici într'un an sau pentru contragerea claselor ministrul de culte și instrucțiune poate să dea scolaru cu talente și înaintați în etate încuviințarea în mod excepțional.

§. 22. Personalul de învățămînt al gimnasului sau școlii reale consistă: a) dintr'un director, b) din profesori ordinari, la cari în școlile reale aparțin și învățătorii de desemn, c) din suplenți și profesori auxiliari, d) din catecheți e) în gimnasii din învățătorii de desemn și caligrafie și în ambele categorii ale școlilor medie din învățătorii de gimnastică, f) din învățătorii pentru obiectele de învățămînt eststraordinare.

§. 23. În institutele de învățămînt de stat, de asemenea în școlile de mijloc susțînute din fondurile ce se află în administrarea ministrului de culte și instrucțiune directorul va fi denumit de Majestatea Sa la propunerea ministrului.

§. 24. In aceleși institute de învățământ (§. 23) profesorii ordinari și suplenți, învățătorii auxiliari, precum și învățătorii de desen, calligrafie și gimnastică, și în sfârșit învățătorii pentru obiectele de învățământ neobligate vor fi denumiți de ministrul de culte și instrucțiune și anumiți denumirea aceasta va urma într-un institut de învățământ înființat de nou după ce i se va cere mai întâiu directorului, iar în cas de completare ulterioară a corpului profesoral, directorului și corpului profesoral respectiv opiniunea. Contractele și convențiile stipulate cu unele municipii relativ la dreptul de candidare, dacă acele mai sânt valide, rămân în valoare și pe viitor.

§. 25. Ordinele spirituale așași inesele pterile de învățământ în institutele ce le susțin ele, dar sânt îndatorate a împlini condițiunile stipulate mai la vale (§. 27.).

§. 26. Numeral profesorilor la un gimnasiu sau școala reală se stabilește, afară de învățătorii religioși și în gimnasiu afară de învățătorii de gimnastică și învățătorii pentru studiile neobligate, (dar subînțelegând și pe directorul), pentru un institut de opt clase cu cel puțin doisprădece, iar pentru un institut de 4 clase cu cel puțin 6. Macsimul oarelor de instrucțiune pe săptămână e pentru director 10, pentru profesorii de specialitate 18, pentru învățătorii de desen 20. Respectivii nu vor pute fi îndatorăți a fi în mai multe oare pe săptămână.

§. 27. Ca profesori ordinari vor pute fi aplicați numai acei indiviși, cari au deșus cu succes îndestulteriori examenul de profesor înainte unei comisii de examinare instituită de ministrul de culte și instrucțiune publică și au primit diploma de profesor pentru specialitatea de învățământ respectivă. Dar aceia cari au funcționat ca profesori ordinari înainte de înființarea acestei legi la oare care școala de mijloc publică cel puțin cinci ani și pot să dovedească printr-un testimoniu al șefilor superiori lor că sânt calificați pentru chemarea lor și aplicabili în mod corespunzător, sânt dispensați de depunerea acestui examen de calificare. Cealți indiviși de învățământ neoesaminați trebuie să absolveze examenul în termen de doi ani. Prelângă opiniunea comisiei de examinare instituită de stat pentru școlile de mijloc vor pute fi aplicați în mod excepțional ca profesori ordinari și astfel de persoane, care prin activitatea lor literară au dat probe destule că posed o calificare eminentă pentru specialitatea de învățământ respectivă și pentru tractarea metodică a specialității lor.

§. 28. Comisiuni de examinare pentru profesorii dela școlile de mijloc va institui ministrul de culte și instrucțiune din acele școli înalte publice ale patriei, în care sânt reprezentate specialitățile de învățământ pentru filosofie și istoria naturală după cum prescrie legea, și unde se află un institut de calificare (seminariu) pentru profesorii școlilor de mijloc. Limba oficială a acestor comisii e cea ungurească; organizațiunea și cercul lor de activitate, de asemenea modul de calificare a profesorilor pentru instrucțiunea în școlile de mijloc le va stabili ministrul prin ordinanșine.

§. 29. Intru cât vor pute fi considerate de vilide diplomele din stănatate despre aceasta va hotări ministrul de culte și instrucțiune din cas în cas cerând opiniunea unei comisii examinatoare.

(Va urma.)

Spre publicare ni s'a trimis următoarea:

Convocare.

„Reuniunea de femei pentru ajutorare” din Budapesta stătoare sub protectorat Majestății Sale ces. reg. a prea înaltei noastre Regine a trimis mai multor doamne de aici stătele reuniunii cu aceea provocare, a înființat și aceea o reuniune filială. Pe baza conțelegerii cu mai multe stimate doamne de aici în privința aceasta am onoare a ruga prea ami-

cabil pe toate acelea, cărora le-a venit provocare dela reuniunea amintită, să binevoiască a se afla Joi în 8 Aprilie a. c. în locuința mea, piața mare Nr. 15, spre consultare asupra obiectului din chestiune.”

Sibiu, în 3 Aprilie 1880.

Lina Wächter.

Varietăți.

* Referitoriul la adunarea juristilor români ce se va ține Duminea viitoare aici, reflectăm pe domni cari vor a călători pe calea ferată, că la Sibiu numai odată sosese trenul pe și la 1 oară d. m. Să se acomodeze deci cu plecarea astfel, ca dimineața să sosescă la Copsa (Kiskapus) de unde spre Sibiu pornesc trenul la 10% oare a. m.

La Copsa se dau bilete to ur și retour pe 8 zile, fiesce este mai avantajos a se scoate astfel de bilete.

* (Mulțămită publică). Este un adevăr incontestabil, și cunoscut publicului nostru român, cumcă școlile noastre centrale rom. ort. res. de aici, au a se lupta cu multe neajunsuri și calamități, din lipsa mijloacelor bănești; și că ele sânt avitate la bunăvoința și sprigul bunilor fi ai națiunii române.

Considerând deci aceste împrejurări instrumtate ale institutului nostru de învățământ, reverendissimul domn protopop I-ii al Brașovului Iosif Barac, condus de simțimentele cele nobile și de zelul cel patriotic și național, cel caracterizează, a binevoit a dona pentru fondul profesoral al gimnasiului, școlilor reale și comerciale rom. ort. res. de aici, hârtii de valoare în sumă de 1663 fl. v. a.

Deci subscriba efortul școlar, în numele institutului nostru de învățământ și al tinerimii române studioase, vine prin aceasta, a exprima rev. domn protopop I-ii al Brașovului Iosif Barac, cea mai profundă mulțămită, pentru jertfa ce o a pus pe altarul instrucțiunii și al progresului național.

Brașov 20 Martie 1880 st. v.

Eforia școlilor centrale române ort. res.

* (Ajutoare din partea guvernului). Ministrul de interne a dat comitatelor lipsite pentru procurarea de semănți următoarele subsidii: Pentru comitatul Ung 61,000 fl. cari s'au întrebunțat de vice-comitele pentru procurarea de cartofi, orș și oves. Pentru teritoriul comitatului Satmar tot spre același scop 25,000 fl., Szabolcs a primit 15,000 fl. Comitatului Oedenburg i s'au dat 10,000, parte pentru alimentațiunea celor lipsiți, parte pentru cei păgubiți prin versările de apă. Comitatul Veszprim a primit 4000 fl.

* (Camera advocaților) din Cluj printr-un concul al ei cere transferarea tablei regesci din Murș-Ogorheiu la Cluj. Pentru aceasta Clujenii se deo drept recompensă M. Ogorheiu la comanda districtului de honveidi din Cluj, și comanda militară c. r. din Sibiu. Clujenii sânt marimoiși mai cu samă când nu dau din al lor.

* (Teatrului german) din strada lănei în Budapesta nu i s'a mai dat concesiune de cătră reprezentanța orașului.

* (Primirea comitelui suprem Tabajdy în Lugos). Tabajdy comite suprem al comitatului Arad și Caras a sosit în 30 Martie în Lugos, însoțit de vicecomitele comitatului Arad Petru Ormos, pentru a primi noul se post de comite suprem. El fu primit în casa comitatului de corpul funcționarilor și în timpinat de notariu primariu și vicecomite substituit Leontin Simonescu

cu un discurs, la care Tabajdy a respuns cu următoarele cuvinte:

„Domnilor! Salut cu bucurie corpul funcționarilor din comitatul Carasului, fiți conșinși că după cele ce s'au întemplat în comitatul Carasului nu m'am înfișășit în mijlocul Dvoastre cu părerea, că cele ce s'au întemplat ar trebui atribuite întregului corp al funcționarilor din comitatul Carasului. Cătă vreme vor exista oameni, vor pute să se întemple adeseori asemenea casuri; am venit înse ca să descur stările administrative atât de încălcite din comitatul Carasului. Nu cunosc încă relațiunile și împrejurările acestui comitat, nici activitatea corpului funcționarilor, me voiu sili deci mai întâiu să mi procur o cunoștință despre toate. Dar atât pot indica și acum, că eu doresc să vă restabilindu-se în comitat ordinea, punctualitatea și administrarea banilor oficiali (publici) și nu voiu suferi nici un lucru nepatriotic. Deci Vă recerș să me spriginii în activitatea mea și să fiți încredințați, că acel funcționar, care și-a împlinit datorișă și și-o va împlini și în viitor, va pot să conțeze la sprigul meu, iar față cu cei ce nu și vor împlini datorișă și vor lucra nepatrioticese voiu fi un judecătoriu aspru.”

După aceasta îndepărțându-se corpul funcționarilor, Tabajdy a primit actele dela fostul comite suprem Ujfalussy și s'a hotărit a rămâne mai multe zile pentru a visita oficiurile centrale și pentru a începe lucrările de regulare a comitatului.

* (Bătrânețe adânci). Sămbătă în 15 Martie st. vechiu a. c. am îngropat în comuna noastră Ibănesci un moșneag cu numele Chirtesi Grăciun în etatea de 117 ani (adeacă una sută șapte-spre-dece ani). Acest moș au fost foarte rar păt de vre-o boală; traiul lui principal a fost mămăligă cu lapte, oauă sau brânză; posturile le-a ținut cu multă scumpătate, mândcând în acele zile numai mămăligă cu oțet, aiu (usturoiu) și cu zama ei (numită pe aici cir). Vin nu a beut în toată viața lui, vinars arareori și numai puțin; beat după cum spun feciorii dănsului, dintre care cel mai mare e aproape la 70 ani, nu a fost nici odată în toată viața. Starea lui materială a fost mijlocie; s'a căsătorit când a fost în etatea de preste 35 ani. Intre altele a fost și omul cel mai moral și mai religios în parochia noastră.

— (Esces natural). În comuna noastră Ibănesci în 10 Martie st. v. a. c. a fătat o oaei un miel ală desvoltat deplin dară mort. El a avut două capete, la un cap ambii ochi naturali, la celălalt cap numai un ochiu în frunte, două guri și patru urechi complet desvoltate; a avut șese picioare dintre care patru dinapoi; partea din dărept a constat din trei părți, cu trei coșite. Oaia trăiesce. Respectivul proprietariu al oaiiei, dice dl raportor, din nepricepere a belit mielul și așa când am audit despre această întemplare, a fost prea târziu ca să lă pregătim și trimitem la vre-un muzeu.

* (O bravură husărească). I se scrie lui „Magyar Polgár,” că doi husari în călătoria dela Brașov spre Sibiu cu corporalul lor au staționat în Făgăraș. La plecarea lor de acolo, în 29 Martie, corporalul voină a arăta ce scie el face cu calul seu, se produse înaintea celor ce erau din întemplare de față în mai multe feluri. În sfârșit voină a intra în cărcimă cu cal cu tot, acesta luncă pe trotoar și cădând cu toată greutatea pe călăreș fi frâns un picior și i picini și alte vulnerări la cap așa de grele, încât după 10 minute își dede sufletul.

* (Populația franceză) scade pe și ce merge. În decursul acestui veac a scățut numărul nascerilor pentru fie-care căsătorie dela 9.93 la 3.03. Trist!

* (Republica San Marino). Această mică țeară, de o întindere de

patru mite pătrate italiene, numără albi vreo 8000 locuitori. Întregul stat al libertății eterne (*perpetuae libertatis gloria clarum*) nu consistă decât dintr-un deal numit muntele Titano, situat între hotarele provinciilor Ancona și Romagna. Republica are numele ei dela Sântul Marinus, care, după legendă, în timpul persecuțiilor contra creștinilor sub Dioclețian, s'a refugiat aci din Dalmatia, aretându-se util în calitatea sa de zidariu la clădirea orașului.

Republica San Marino nu este destul de mare pentru ca să și fi putut face vre-un renume însemnat; ea a îmbrăntit fără a cresce cătuși de puțin; cu toate aceste are un lucru marcant, înșă fără ca aceasta să fie meritul ei. Acolo curge riul istoric numit Rubicon, unde marele Roman și revoluționar Iuliu Cesar a trecut hotarul pronunțând aceste cuvinte: „*Alea jacta est*” (Zarele sânt aruncate). Și într'adevăr, de atunci și până ași se aruncă acolo necontenit zarele, și mulți bani se perd în jocurile de hazard dela San Marino.

Venitul statului este actualmente de 140,000 franci pe an, iar cheltueala de 138,000.

Republica are în cap doi căpitani regenti, cari se schimbă la fie-care șese luni, la 1 Aprilie și 1 Octomvrie.

Armata republicei se compune din 8 companii infanterie, sau 55 ofițieri, 76 subofițieri și 819 oameni — total 950 oameni.

După legendă, istoria acestei republici datează din secolul al 3-lea, când a început a se popula acea parte muntoasă. În secolul al 11-lea locuitorii au cumpărat mai multe sate vecine, luând parte la reboaiile de atunci între imperiu și biserică. În anul 1631, când Papa Urban al 8-lea a anecat ducatul Urbino, a confirmat tratatul de protecție cu republica. La 1739, cardinalul Albertoni voi să supue San Marino Papei ocupând republica cu armata papală: înșă Papa Clement al 12-lea la 1740 restabili earăși republica.

Libertățile acestei mici țeri au fost confirmate la 1748 de cătră Papa Benedict al 14-lea și la 1817 de cătră Pin al 7-lea. Brovetul acestuia, care recunoasce independența republicei a fost săpat în piatră de marmoră și așezat la hotare.

Napoleon I i-a trimis în anul 1797 salutul de amiciție la marele republice, promițându-i câte-va tunuri, o cantitate de grâne și mărirea teritoriului. Consiliul de stat înșă răspunde, că tunurile le va primi cu mulțămire, grânele le va plăti, iar mărirea teritoriului trebuie să o respingă, de oare-ce Republica este fericită în actuala ei posesiune.

În timpul turburărilor din anul 1845 în Romagna, republica fu în pericol de ași perde existența, din cauză că turburătorii se adunau acolo. După aceasta petrecu earăși în liniște până la 1847, când cetățenii ei cerură și realizară — înșă într-un mod pacinic — vechia lor constituție. La 1851 cătără refugiu în San Marino remășișele corpului de voluntari al lui Garibaldi; cea ce a avut de consecență intrarea a 800 de austriaci și 200 de soldați papali prindând pe fugari, cari înșă, afară de vre-o cinci criminali fură puși earăși în libertate afară din țeară.

„Resboiul.”

* (Mișcările electorale în Anglia). O adunare de alegători în cetatea Iriei Cunisecorthy — scrie un corespondent din London la 30 Martie — ne-au reamintit cu viciune „vechile vremi bune.” Agitatorul Parnell voi să vorbească în orașul numit, dar a fătat șocoteala fără birșă. Aproape 12,000 oameni erau adunați în piața dinaintea tribunei. Vocea lui Parnell fu asurzită de șberăturile turbate și de strigătele: Jos cu ei! Nu ne trebuie dictatore! Într-un mod deo-

sebit s'au observat partea însemnată, cu care a concurs clerul catolic la această manifestațiune. Șese preoți au însoțit pe membrul parlamentului O'Clery până la tribună; paterul Murphy îl înfățișă ca pe un bărbat, care nici când nu s'a ocupat cu doctrine comunistice și socialiste. Aceste și alte observări fură întemperate cu aplauze frenetice. O'Clery fu salutat într'un mod frenetic, dar rogarea sa, de a se asculta și Parnell, o respinse mulțimea. Parnell fu condus sub scutul constabililor la stațiunea drumului ferat; mulțimea care îl însoți îl insultă în tot felul. Deja într-o luptă escată pe tribună i s'au sfâșiat vestimintele de pe trup și i s'au spart pălăria în cap; unul dintre ouele împuțite, cu care mulțimea aruncase după densul, l-au lovit în barbă. Unii dintre amicii sei îl feriră de o lovire cu bastonul. Scena aceasta a provocat mare consternațiune între partizanii lui Parnell și o uimire cu atât mai mare cu cât Parnell înainte de a pleca la America se bucurase de o primire insufletită în Cunisworthy, precând rivalul seu O'Clery fusese tratat pe vremea aceea aproape cu dispreț.

* (Din regulamentul de serviciu al nihilistilor rusesci). Societatea revoluționară nu are alt scop decât completa eliberare și salutare a poporului, adică a poporului muncitor. Pentru revoluționar există numai una plăcere, una bucurie, una resplăță și una mulțămire: succesul revoluțiunii și, numai una idee și un scop: adică al celei mai necruțătoare destrucțiuni, au să-i stea ziua noaptea dinaintea ochilor și să-l însuflețească. Urmărind acest scop cu sânge rece și inesorabil, el trebuie să fie gata totdeauna a peri și a sfărâma cu mâinile sale tot ce i se pune în cale la realizarea scopului. El nu mai este revoluționar din momentul ce i pare ure după ceva în această lume, sau dacă se spăimântă de nimicirea stărilor, relațiunilor sau a unui om ce aparține la această ordine socială. El trebuie să urască deopotrivă toate și tot și vai de el, dacă are în societate vre-un raport de înrudire, amiciție sau vre-un raport de amor, care ar pot să facă să-i tresară mâna în opera de distrugere. Revoluționarul trebuie să străngăască a petruce și a se încuibă pretotindena, între oameni de poziție înaltă și de jos, în magazinul comerciantului, în biserică, în saloanele aristocraților, în sfera birocrățiilor, în despărțământul al III., în palatul țarului. Revoluționarul împarte detestabila societate actuală, spre a cărei perire el trebuie să nesuiască, în următoarele categorii: Prima categorie. Cei condamnați la o esecutare de moarte îndată. Lista acestor candidați se va compune de nou tot la trei luni. Numai mărirea folosului, ce va avea cauza revoluționară din moartea lui, va fi decizătoare. Prin urmare vor trebui delaturate mai înainte de toate astfel de persoane, care împedecă organizațiunea, mai departe acele, a căror moarte violentă și la moment e de natură a intimida pe guvern și a sguidi puterea lui despoindu-se de organele cele mai energice și capabile. De categoria a treia se țin acele persoane numeroase de rang înalt, care nu se disting nici prin minte deosebită, nici prin energie, dar se află prin pozițiunea lor la putere și au averi mari, conexiuni și influențe. Aceste persoane trebuie exploatare în tot modul, trebuie prinse și reduse și făcute succesive, după ce vor fi cunoscute secretele lor adeseori murdare, sclavi

ai societății noastre, devenind ele prin aceasta o comoară nesecată și isvor de ajutor pentru diverse întreprinderi revoluționare. A patra categorie se compune din bărbați de stat ambițioși și liberali de diverse nuanțe. Cu acestea se va pute conșpira după programa lor sub pretextul, că nihilistii i urmează, într'acea însă ei trebuie prinși bine, luându-li-se secretele și comprimându-i până la estrema așa încât să nu se mai poată întoarce și să se lucre prin ajutorul lor la resturnarea statului. În categoria a cincea se numeră: conspiratorii doctrinari și revoluționari, toți imblătorii de frase goale în societate și pe hârtie. Aceștia trebuie împinși fără pregetare înainte la manifestațiuni practice și precipitate.

* (Generalul Cernaiev). Cunoscutul general din rebelul serbotarcesc, este sorocit de consiliara judecătoreie comerciale pentru o pretențiune de 5000 ruble. Generalul fiind insolvent e amenințat de bancruță și prinsoare. Diurnul „Viedemosti”, organul generalului șef al Serbiei de odinioară, observă, că, lipsa de mijloace, în care se află acum Cernaiev, dovedesc că faimele despre defraudări de bani în reboiul sârbesc sunt fără temei.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Biblia și Natura.

(Încercări după raportul între Biblie și Natură). (Urmare).

II.

După ce am spus în tractatul prim, cuprinsul obiectului de care vreau să me ocup, am aflat de bine, ca la locul acesta să caut forma și modul cum vorbesc biblia de lucrurile naturii.

Am dis ceva mai sus introducând cuvintele lui Kurtz¹⁾ că biblia și natura încât sunt ambele cuvântul lui Ddieu trebuie să armonizeze; dacă aceasta nu se întâmplă, atunci sunt false atât Exigesa teologului, cât și a naturalistului. Ca să putem statori hotarele în cât vorbesc Ddieu oamenilor prin biblie și natură, trebuie să fim strins la ceea, că revelațiunea divină nici când n'a avut de scop înăvătirea științei profane, de aceea biblia nu are și nu a avut intențiunea a ne instrua în științele naturale. Fie'mi permis a introduce aci citatele unor autori renumiți nu atât pentru lămurirea sentenței de mai sus, ci mai vortos pentru lămurirea ei. Xaverius Patrizi, unul din cei mai destoinici ecșigeti italieni²⁾ astfel dice: „Ca să nu fim seduși de eroare, că biblia ar pute să degereze în contrațicere cu științele naturale, trebuie să nu uităm, că scriitorii bibliei n'au avut intențiunea a tracta probleme din științele naturale.”

Geologul englez Buckland dice între altele: „neîndestulirea acolora, cari caută în biblie o enarare a fenomenelor geologice în toate amănunțele ei, se bazează pe o acceptare neîntemeiată. . . . Cu mai mult drept am pute numi nedesvârșit referatul lui Moise, că nu amintesc de trațiunii lui Jupiter și incele lui Saturn, de cât să fim neîndestulți, că nu aflăm într'ensa o istorie a fenomenelor geologice, a căror amănunte aparțin enciclopediei științelor nu însă în o carte, care e menită a fi conducătoare în lucruri de ale credinței și morăvurilor.”³⁾

Ori după cum dice gigantele Herbart:⁴⁾ „Teleologia cu rezultatele ei nu

tractează lumea ca o figură geometrică; și ea se născuse a ne fi în umilită, căci aceasta este cea dintâi între virtuțile religioase.”

„Biblia, dice Kurtz⁵⁾ și conservează prin aceea caracterul ei moral, că nici când n'a usurpat și atacat știința omească; nicăiri nu tractează probleme, a căror rezolvire se fine de empirie, de aceea și rezultatul empiriei nu poate veni în contrațicere cu biblia. Revelațiunea este „carte blanche” pentru rezultatul științelor naturale; ea nu stă nici pre partea Vulcanismului, nici pre partea Neptunismului; ea amintesc lucruri, cari privesc religioasa. Tot așa de puțin o lăresce între Neptuniști și Vulcaniști ca și între homocopași și allopași.”

Din aceste și altele se poate vedea, că ar fi o încercare zădarnică și dănuoasă, dacă ar erua cineva din rețaratul bibliei un sistem astronomic, geologic etc. preste tot un sistem de științele naturale. Din biblie se poate face odată pentru totdeauna un sistem în lucruri de ale credinței și morăvurilor. Scriitorii bibliei dacă au fost inspirați, au fost astfel ca prin inspirațiunea lor să aflăm criteriul religioșității și moralității, și astfel mai ușor să ne îndigiteze calea ce duce spre știință. Nu aflăm date, cari să ne convingă, că biblia ar fi numai productul cugetării și scrutării proprie a scriitorilor ei, ori cum se dice productul unei speculațiuni quasi filosofice. Ne este tot una, dacă părerile lui Moise fizicale sunt adevărate ori false; totul ce ne interesează este ca ideile lui religioase să fie adevărate! Adevărul ideilor lui despre lucrurile naturii au o însemnată numai secundară, față cu cele religioase.

Dacă biblia ne învață și instruează în lucrurile religioase, cari sunt obiectul eschisiv al revelațiunii, — apoi aceasta nu s'a putut fără ca se atingă și amintescă lucrurile naturii. În cap. I al geneșii aflăm un adevăr dogmatic despre creațiune, țesut cu tot felul de elemente fizicale. Direct ne împărțesc biblia numai adevăruri religioase, dar în aceeași legătură ca indirect să atingă lucrurile naturii. Cum stă lucrul în privința aceasta? Dacă biblia indirect atinge lucrurile naturii, aceasta o face, nu ca se dee cetitorilor ei idei mai perfecte și conluse mai chiare, decât cum le câștigă omul pe baza observării proprie și face oare cari mijloace auxiliare. Dacă d. e. Solomon dice:⁶⁾ „toate rirurile curg în mare și marea nu se umple; dela locul unde isvoresc rirurile să întore eară înapoi.” Prin aceea nu voiesce Solomon să ne învețe modul cum să formează din mare aburii și apoi să înalțe la atmosferă unde se formează ploaia, care nutrește isvoarele; și tendența și scopul lui este ex professo ca ideile lui religioase să le înfățoseze cu fenomene de pre terenul naturii ca astfel să fie mai bine pcepte. Și acum dic, Biblia nu are de scop ca ideile ei să le exprime cu termeni tehnici, sau în biblie nu avem de a căuta spresiuini, pre cari științele le-ar declara de corecte; ci totul ce este de căutat e, ca espresiuinile ei în cuvinte de tot populare să fie înțelese.

Astăzi nu se mai îndoesce nimeana, că pământul se înverte în giurul soarelui și nu soarele în giurul pământului, și totuși nu vine nimenui în minte să exprime fenomenul acesta în termeni precum cere știința, ci în termeni populari dar de tot înțeleși. Biblia dice d. e. soarele răsare, soarele apune etc. și știința totuși nu poate eschide din sinul ei espresiuinile pentru astfelii de fenomene adecă precum le are omul de rând. O atare espresiuine populară are Moise în cap. I Genes. unde amintind de soare și lună,

le numesc cele mai mari față cu alte stele ale cerului stelat. La tot casul această numire e neacceptabilă în știința astronomului; a fost însă acceptabilă de când există soarele și luna pentru omul, carele observează cu ochii liberi. Dacă ar fi o nebunie învătătura bibliei cu privire la Genesă (I. 16) că soarele și luna sunt cele mai mari stele, atunci ar fi încă și mai mare nebunie a condamna pre Moise, că nu a folosit ocașiunea a lămurii noțiunile astronomice ale Judeilor când a scris capitulele Genesei. Pentru scopul bibliei este dar de tot irrelevant, dacă cetitorii ei țin pre una ori pre alta de cele mai mari stele; ea voiesce numai atăta, ca cetitorii să se espereze, că Ddieu a creat stelele, mari ori mici cum sunt spre folosul și bucuria oamenilor. O atare astronomie joacă rola principală în biblie.

Știința astronomică a esistat și înainte de Copernicus și Galilei. Scriitorii bibliei ca și contemporanii lor învetați, au avut acele idei astronomice, geologice, cari au domnit până la Copernicus și Galilei. Din împregurarea, că biblia se folosese de espresiuini populare, nu putem afirma (precum fac unii) că ea ar sta în contrațicere cu știința. Biblia cum am mai dis nu face pretenșiuni la corectitatea științifică, fără numai la aceea că se fie pricepută de tot omul ne preocupat. (Va urma).

Bursa de Viena și Pesta

din 3 Aprilie 1880

	Viena	Pesta
Renta de anr	104.15	104.10
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient al ung.	—	81.75
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	95.—	94.25
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	84.40	84.25
Împrumutul drumurilor de fer ung. Obligatiuni ung. de rescumpărarea pământului	120.25	120.75
Obligatiuni ung. cu clausula de sorțire	92.—	92.10
Obligatiuni ung. cu clausula de sorțire	—	91.—
Obligatiuni urbariale temeșane	90.50	90.50
Obligatiuni ur. temeș. cu clausula de sorțire	—	89.—
Obligatiuni urbariale transilvane	90.75	90.50
Obligatiuni urbariale croato-slavonice	93.—	—
Obligatiuni ung. de rescumpărarea decimeci de vin	98.—	92.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	73.20	73.10
Datorie de stat în argint	78.85	78.80
Renta de anr austriacă	85.50	85.40
Sorți de stat dela 1860	130.20	130.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	839.—	837.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	289.90	299.40
Acțiuni de credit austr.	274.75	274.—
Sorți unguresci cu premii	—	115.—
Argint	—	—
Galbin	5.58	5.53
Napoleon	9.48	9.47
100 marce nemțesci	58.45	58.40
London (pe polța de trei luni)	118.75	118.75

Economic.

Sibiu, 2 Aprilie n. Pro hectolitri: Grâu n. 9.—10.; Grâu secărăș, n. 7.50—8.50; Săcără n. 5.60—6.80; Orz. n. 4.60—5.; Ovăș n. 3.—3.40 Cucurua n. 5.—5.40; Mălina n. 6.—7.; Cartofi n. —; Semență de cânepă n. 8.—9.; Mășere n. 8.—10.; Linte n. 11.—12.; Fasole n. 7.—8 Pro 50 chilo: Faină de pâine n. 8.50; Săntână n. 37—40; Unsoare de porc. 35—40; Săburat pro 50 chilo n. 16.—; Său de luminări n. 24—25; Luminări de său 60 chilo n. 28—29; Săpun n. 20—21.; Fân 50 chilo n. 1.05—1.15; Căneapă pro 50 chilo n. 16—18. Lemne vortose de foc pro metru cubic n. 3.75 Spirit pro grad 55—60 cr. pro chilo: carne de vită —44 cr.; Carne de vițel 45—50 cr. carne de porc 60—64 cr.; carne de berbec — cr.; oauă 10 de 20 cr.

(Cultura poamelor) în Francia după „Illustration Horticole” produce pe an: pentru poame tari 21 milioane franci; poame sêmburoase 65 mil. fr. și pentru alte fructe 7½ mil. fr. Esportul fructelor de masă din Francia a fost în anul 1871 de 35,566,649 chilograme; în 1872 de 25,995,955 chil.; în 1873 de 29,245,384 chil.; și în 1874 de 63,743,510 chilogr. În fe care și se vënd în Paris câte 5 milioane chilogr. de struguri. Acești numeri ne fac o idee despre marea producție de poame în Francia, care cu tot dreptul să și numescă grădina de poame a Europei. Cu cultivarea vinului în Francia se ocupă 1,200,000 de familii sau 6,000,000 de persoane, va să dică, o cincime din întreaga populație franceză și darea pentru

1) l. c. p. 6.
2) De interpretatione scripturarum sacrarum II p. 80 Roma 1844.
3) Metaph. II. 334.
4) l. c. p. 397.

5) Die Urwelt und ihre Wunder pag 9, trad. de Fr. Werner.
6) Eccles. I. 7.

